

9. Піддячий М. І. Соціально-професійний розвиток: компетентнісно орієнтоване навчання старшокласників / Компетентнісно орієнтоване навчання: виклики та перспективи: збірник тез I Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції «Компетентнісно орієнтоване навчання: виклики та перспективи», Київ, 30 вересня 2019 р. (наукове електронне видання). Київ : Педагогічна думка, 2019. 139 с. С. 104–107.
10. Піддячий М. І. Соціально-професійний розвиток: компетентності старшокласників та студентів / Розвиток сучасної освіти і науки: результати, проблеми, перспективи. Том VII: Ідентичність і свобода в освіті та науці / [Ред.: Ян Гжесяк, Іван Зимомря, Василь Ільницький]. Конін – Ужгород – Бельско-Бяла – Київ: Посвіт, 2019. 242 с. С. 107-110.
11. Піддячий М. І. Сутність формування компетентностей старшокласників / Реалізація компетентнісно орієнтованого навчання в освіті: теоретичний і практичний аспекти: Зб. наукових праць за матеріалами Міжнародної науково-практичної конференції (м. Київ, 4 листопада 2019 р.), м. Київ / Ін-т педагогіки НАПН України; / ред. кол.: Топузов О. М., Горошкіна О. М. (гол. ред.), Доротюк В. І., Чудакова В. П. Київ : Пед. думка, 2019. 484 с. С. 269–272.

РОЛЬ ІНТЕГРОВАНИХ ЗМІСТОВИХ ЛІНІЙ В ОВОЛОДІННІ ІНОЗЕМНОЮ МОВОЮ УЧНЯМИ 5–6 КЛАСІВ ГІМНАЗІЙ

*Полонська Тамара,
канд. пед. наук, ст. наук. співробітник,
Інститут педагогіки НАПН України,
м. Київ, Україна*

Головна мета навчання іноземної мови в сучасних закладах загальної середньої освіти (ЗЗСО) полягає у *формуванні в учнів іноземномовної комунікативної компетентності для безпосереднього й опосередкованого міжкультурного спілкування, що забезпечує розвиток інших ключових компетентностей і задоволення різних життєвих потреб дитини*. Провідним засобом реалізації цієї мети є компетентнісний підхід до організації навчання на основі ключових компетентностей як результату навчання.

До десяти ключових компетентностей в оновлених програмах з іноземних мов для 5–9 класів (2017 р.) віднесено: 1) спілкування державною (і рідною у разі відмінності) мовами, 2) спілкування іноземними мовами, 3) математична компетентність, 4) основні компетентності у природничих науках і технологіях, 5) інформаційно-цифрова компетентність, 6) уміння вчитися упродовж життя, 7) ініціативність і підприємливість, 8) соціальна та громадянська компетентності, 9) обізнаність та самовираження у сфері культури, 10) екологічна грамотність і здорове життя [1].

Що стосується предметної компетентності, яка є основою для формування ключових компетентностей, то частково вона знайшла своє відображення у визначенні мети навчання – формування *іношомовної комунікативної компетентності* та її складників (лінгвістичної, мовленнєвої і соціолінгвістичної компетентностей). Такі компоненти комунікативної компетентності, як «Сприймання на слух», «Зорове сприймання», «Усна взаємодія», «Усне висловлювання», «Писемна взаємодія», «Писемне висловлювання», «Онлайн взаємодія» відносяться до змістових ліній, які окреслюють внутрішню структуру іношомовної освітньої галузі та систематизують її конкретні очікувані результати. Оскільки метою публікації є інтегровані або наскрізні змістові лінії, розглянемо це питання детальніше.

Слід зазначити, що ми не знайшли ні в науковій літературі, ні в словниках чи довідниках чітких та однозначних трактувань понять «змістова лінія» і «наскрізна чи інтегрована змістова лінія».

Відповідно до вимог Нової української школи наскрізні змістові лінії є засобом інтеграції ключових і предметних компетентностей, навчальних предметів і предметних циклів; їх необхідно враховувати при формуванні шкільного середовища. Метою наскрізних змістових ліній є сконцентрувати увагу й зусилля педагогів на досягненні життєво важливої для учня й суспільства мети, увиразнити ключові компетентності. Наскрізні змістові лінії реалізуються під час вивчення певних розділів і тем через добір відповідної інформації, дидактичних матеріалів та використання різних методів навчання, реалізації проектів і досліджень» [2, с. 10].

У програмах з іноземних мов виокремлено чотири інтегровані змістові лінії: 1) «Екологічна безпека та сталий розвиток», 2) «Громадянська відповідальність», 3) «Здоров'я і безпека», 4) «Підприємливість та фінансова грамотність». Ці лінії спрямовані на формування в учнів здатності застосовувати знання й уміння з різних предметів, у тому числі й іноземної мови, у реальних життєвих ситуаціях.

Інтегрована змістова лінія *«Екологічна безпека та сталий розвиток»* орієнтує учнів засобами іноземної мови на: сприймання природи як цілісної системи; взаємозв'язок людини й навколишнього середовища та її залежність від природних ресурсів; готовність обговорювати питання, пов'язані зі збереженням навколишнього середовища на рівні свого регіону, держави та на глобальному рівні; уміння презентувати та обґрунтовувати проекти, спрямовані на збереження довкілля та забезпечення його сталого розвитку. Формування цієї лінії пропонується здійснювати у процесі навчання іноземної мови в межах таких тем програми: 5 клас – «Відпочинок і дозвілля», «Природа», «Рідне місто/село», «Шкільне життя»; 6 клас – «Подорож», «Україна».

Інтегрована змістова лінія *«Громадянська відповідальність»* орієнтує учнів засобами іноземної мови на вміння: давати обґрунтовану оцінку особливостям життєдіяльності в демократичному суспільстві, презентувати свою роль у його розвитку; висловлювати свою громадянську позицію та свої погляди щодо різноманітних соціальних проблем як у власній країні, так і у світовому просторі; дискутувати довкола питань про свою роль і місце в сучасному мультилінгвальному та полікультурному середовищі, обґрунтовуючи власні погляди конкретними прикладами із життя світової спільноти. Реалізацію лінії доцільно здійснювати в межах тем: 5 клас – «Рідне місто/село», «Свята і традиції»; 6 клас – «Спорт», «Країна мови, що вивчається», «Україна»; 5 і 6 класи – «Я, моя родина, мої друзі», «Подорож», «Шкільне життя».

Інтегрована змістова лінія *«Здоров'я і безпека»* орієнтує школярів засобами іноземної мови на: уміння дискутувати довкола питань здоров'я людини; усвідомлення впливу шкідливих звичок на здоров'я людини; дотримання правил дорожнього руху, правил поведінки на воді та в інших місцях. Формування лінії

доречно здійснювати в межах тем: 5 клас – «Одяг», «Відпочинок і дозвілля», «Природа», «Шкільне життя»; 6 клас – «Я, моя родина, мої друзі», «Спорт»; 5 і 6 класи – «Харчування», «Подорож».

Інтегрована змістова лінія *«Підприємливість та фінансова грамотність»* засобами іноземної мови орієнтує учнів на: уміння обговорювати окремі питання економічної та господарської діяльності, а також своєї ролі в сучасному технологічному середовищі; уміння розповідати про перспективи свого професійного вибору; готовність до прояву своєї обізнаності та свого ставлення до фінансових можливостей сучасних професій; уміння пояснювати особливості ощадливості та грамотного розподілу фінансів/грошей. Формування лінії доцільно здійснювати в межах тем: 5 клас – «Я, моя родина, мої друзі», «Харчування»; 6 клас – «Покупки», «Подорож», «Країна мови, що вивчається».

Зазначені інтегровані змістові лінії (ІЗЛ) корелюються з окремими ключовими компетентностями і сприяють формуванню ціннісних і світоглядних орієнтацій учня/учениці гімназії, що визначає його/її поведінку в реальних життєвих ситуаціях. Наприклад, ІЗЛ «Екологічна безпека та сталий розвиток» співвідноситься з ключовими компетентностями «Екологічна грамотність і здорове життя» та «Основні компетентності у природничих науках і технологіях», ІЗЛ «Громадянська відповідальність» – із «Соціальна та громадянська компетентності», ІЗЛ «Здоров'я і безпека» – із «Екологічна грамотність і здорове життя», ІЗЛ «Підприємливість та фінансова грамотність» – із «Ініціативність і підприємливість». Аналіз програм з іноземних мов показав, що очікувані результати навчання (уміння) учнів за інтегрованими змістовими лініями здебільшого збігаються з очікуваними результати навчання, визначеними програмою для зазначених вище ключових компетентностей. Наскільки потрібним та ефективним є таке дублювання, покаже час, потрібний учителям для глибокого вивчення оновлених програм і впровадження їх новацій у практику роботи закладів загальної середньої освіти.

Ключові слова: інтегровані змістові лінії, компетентнісний підхід, ключові та предметні компетентності, іноземна мова.

Список використаних джерел

1. Іноземні мови. 5–9 класи : навчальні програми, методичні рекомендації щодо організації навчально-виховного процесу в 2017/2018 році / уклад. М. Н. Шопулко. Харків : Ранок, 2017. 144 с.
2. Нова українська школа: основи стандарту освіти / ред. кол.: Лілія Гриневич, Віктор Бриндза, Ніна Дементієвська, Роман Шиян (координатор проекту) та ін. Львів, 2016. 64 с.

РОЛЬ І МІСЦЕ ЖІНОЦТВА В ІСТОРІЇ СТАРОДАВНЬОГО СВІТУ

*Поляруш Світлана,
канд. іст. наук, доцент, доцент кафедри
державно-правових дисциплін та адміністративного
права Центральноукраїнського державного
педагогічного університету ім. В. Винниченка,
м. Кропивницький, Україна*

Історична фемінологія або жіноча історія – досить відоме явище в історичній науці. Перші академічні дослідження у цій сфері розпочалися в США в кінці 1960-х рр. Термін фемінологія запровадила Нін Коч, під ним стали розуміти міждисциплінарну галузь наукового знання, що вивчає сукупність проблем, пов'язаних із соціально-економічним та політичним становищем жінки в суспільстві, еволюцією її соціального статусу і функціональних ролей [1, с. 17].

Проблеми жіночого компоненту в історії так чи інакше торкалися не тільки українські філологи, а й історики, філософи, управлінці, юристи. Серед них можна, зокрема, назвати В. Агеєву, С. Білосорочку, І. Вановську, М. Воровку, Т. Говорун, Н. Гогохію, М. Гримич, І. Кизиму, О. Кікінежді, О. Кісь, В. Кравець, С. Лозінську, І. Малютіну, Т. Марценюк, Н. Міняйло, Н. Олійник, М. Палагнюк, О. Педченко, О. Поду, Ю. Селевко, О. Стяжкіну, С. Філоненко, Т. Фулей, І. Цікул, В. Черняхівську, А. Швець.

На нашу думку, в більшості підручників з історії хоч і відбувається поступове заповнення змісту окремими особистостями, однак, жіночого компоненту бракує, отже, не можна говорити і про присутність принципу гендерної рівності у